

SHAÑARAQ INTEGRACIYASI

A.Uzaqova – Berdaq atındaǵı QMU “Ámeliy psixologiya” tálim baǵdarınıń 2-kurs talabası

V.Mámbyyarova – Berdaq atındaǵı QMU assistent oqıtıwshı

Annotaciya: Bul maqalada jámiyettiń eń tiykarǵı buwını bolǵan shańaraq hám shańaraq integraciyası boyınsha maǵlıwmatlar berilgen. Maqalada shańaraq integraciyasın kúsheytiw, shańaraq integraciyasın túsiniw, shańaraq integraciyasına tásir etiwshi faktorlar, shańaraq integraciyasın támiyinlew ushın bir qatar ámeliy jollar hám metodlar haqqında pikirler bayan etilgen.

Gilt sózler: shańaraq, shańaraq integraciyası, shańaraq integraciyasına tásir etiwshi faktorlar, jeke hám social rawajlanıw, perzentler tárbiyası, salamat emocional ortalıq, jámiyettegi turaqlılıq, birgelikte waqıt ótkeriw.

Kirisiw. Shańaraq jámiyettiń eń tiykarǵı hám zárúrli buwını bolıp tabıladı. Ol tekǵana shańaraqqa tiyisli baylanıslar, bálki jeke, social hám ekonomikalıq qatnaslardı da qalıplestiredi. Shańaraq integraciyası bul processti kúsheytiwge, shańaraqqa tiyisli aǵzalar arasındaǵı óz-ara baylanıslardı rawajlandırıwǵa qaratılǵan iskerlikti ańlatadı. Shańaraq integraciyası, shańaraq ishindegi baylanıslar, óz-ara isenim, húrmet hám bir-birine bolǵan qollap-quwatlawdı támiyinlewdi maqset etedi. Bul processtiń social, psixologiyalıq hám mádeniy tárepleri shańaraqtıń túrli mashqalalardı birgelikte sheshiwine járdem beredi, sonıń menen birge, shańaraq ishindegi turaqlılıqtı támiyinleydi. Shańaraq integraciyasın kúsheytiw, tekǵana shańaraq aǵzalarınń párawanlıǵın asıradı, bálki jámiyettiń bekkemligin de támiyinleydi.

Tiykarǵı bólim. Shańaraq integraciyasın túsiniw ushın onıń tiykarǵı túsiniqlerin kórip shıǵıw zárúrli bolıp tabıladı. Shańaraq integraciyası - bul shańaraq aǵzalarınń bir-birine baylanıswı, óz-ara húrmet, isenim hám járdemge tiykarlanǵan

sistemanıń qalıplesiwi bolıp tabıladı. Shańaraq integraciyasına tásir etiwshi faktorlardı tómendegi tárzde ajratıw múmkin:

Óz-ara baylanıslar: shańaraq ishindegi baylanıslar ózgeriwshen, dinamikalıq process bolıp, hár bir aǵza óz mútajlikleri hám tilekleri menen basqalardı túsiniwge umtıladı. Shańaraq integraciyasınıń bekkem bolıwı ushın óz-ara ashıq hám nátiyjeli kommunikatsiya, baylanıs zárúrli áhmiyetke iye. Shańaraq ishindegi sheriklik, aǵzalar bir-birin túsiniwi hám mashqalalardı birgelikte sheshiwge qaratılǵan bolıwı kerek.

Social, psixologiyalıq hám emotsional baylanıslar : shańaraq aǵzalarınıń bir-birine bolǵan psixologiyalıq hám emotsional baylanısları integraciyanıń zárúrli bólegi bolıp tabıladı. Shańaraq ishinde óz-ara miyir-muhabbat, qollap-quwatlaw hám sezim-tuyǵılardı bólisiw, aǵzalardı óz-ara jaqınlasıwtıradı ham bul óz gezeginde shańaraqqa tiyisli baylanıslardı bekkemleydi.

Psixikalıq turaqlılıq hám qollap-quwatlaw: shańaraq ishindegi psixik turaqlılıq, aǵzalardı bir-birin qollap-quwatlaw arqalı saqlanadı. Óz-ara isenim, járdem hám qollap-quwatlaw, shańaraq integraciyasınıń tiykarın quraydı. Shańaraq aǵzalarınıń psixologiyalıq salamatlıǵı, shańaraqtıń ulıwma párawanlıǵın támiyinleydi.

Shańaraq integraciyasınıń tekǵana shańaraq, bálki pútkil jámiyet ushın úlken áhmiyeti bar. Salamat hám bekkem shańaraq jámiyettiń turaqlılıǵına, párawanlıǵına úles qosadı. Shańaraq integraciyasınıń ayırım áhmiyetli tárepleri tómendegishe:

Jeke hám social rawajlanıw: shańaraq aǵzalarınıń bir-birin qollap-quwatlawı, húrmet qılıw hám óz-ara baylanıslardı rawajlandırıw jeke rawajlanıwdıń tiykarın quraydı. Shańaraqqa tiyisli baylanıslar óz-ara úyreniw, qararlar qabıllaw, bir-biriniń pikirin tınlaw sıyaqlı táreplerdi rawajlantıradı. Shańaraq aǵzalarınıń jeke ósiwi, shańaraqtıń ulıwma párawanlıǵı ushın zárúrli bolıp tabıladı.

Perzentler tárbiyası: Shańaraq integraciyası balalar tárbiyasına tikkeley tásir etedi. Salamat shańaraq ortalıǵında tárbiyalanǵan balalar kóbinese óz-ara baylanıslarda tabıslı boladı, jámiyette aktiv qatnasta boladı hám social qádiriyatlardı húrmet etedi. Perzentler óz shańaraqındaǵı integraciyanı kórgen halda, óz shańaraqlarında da sonday baylanıslardı ornatiwǵa háreket etediler.

Salamat emotsional ortalıq: shańaraq ishindegi emotsional ortalıq shańaraqtıń ulıwma turaqlılıǵına járdem beredi. Jaqsı shańaraq ortalıǵında, aǵzalar ózlerin ózgeler tárepien túsiniw hám qabıl etilgen halda sezinediler. Bul, óz gezeginde, olardıń psixik hám emotsional jaǵdayın jaqsılaydı. Sonıń menen birge, shańaraq aǵzalarınıń óz-ara qollap-quwatlawı, mashqalalardı sheshiwde járdem beredi.

Jámiyettegi turaqlılıq: shańaraq integraciyası jámiyette turaqlılıqtı támiyinleydi. Eger shańaraqlarda salamat qatnaslar hám kúshli social baylanıslar bolsa, bul jámiyettegi social turaqlılıǵın asıradı. Aǵzaları arasında óz-ara húrmet, túsiniw hám járdem bolǵan shańaraq jámiyettegi social sistemanıń tiykarǵı strukturalıq bólegi esaplanadı.

Shańaraq integraciyasını támiyinlew ushın bir qatar ámeliy jollar hám metodlar bar. Tórende keltirilgen usıllar shańaraqqa tiyisli baylanıslardı kúsheytiwge járdem beredi:

Ashıq hám nátiyjeli baylanıs: Shańaraq aǵzaları bir-biri menen ashıq hám shın júreктen ushırasıwları kerek. Pikir almaslaw, mashqalalardı birgelikte sheshiw hám óz-ara túsiniw shańaraq ishindegi baylanıslardı bekkemleydi. Óz-ara húrmet, emotsional hám psixologiyalıq qollap-quwatlawdı rawajlandırıw ushın óz-ara nátiyjeli baylanıs zárúrli bolıp tabıladı.

Birgelikte waqıt ótkeriw: Shańaraq aǵzaları birgelikte waqıt ótkeriwleri hám ikerlikler arqalı óz-ara jaqınlasıwları kerek. Sayaxatlar, oynılar, sport

shınıǵıwları, birgelikte awqat tayarlaw sıyaqlı xızmetler shańaraqtaǵı baylanıslardı bekkemlewge járdem beredi.

Shańaraq aǵzalarınıń bir-birin qollap-quwatlawı: Hár bir shańaraq aǵzası óz mútajlıkları, maqsetleri hám mashqalaları haqqında óziniń jaqınlarına aytıp beriwi, olardıń pikirini alıw hám qollap-quwatlawın támiyinlew zárúrli bolıp tabıladı. Shańaraq aǵzalarınıń bir-birin qollap-quwatlawı olardıń psixik hám emotsional jaǵdayın jaqsılaydı.

Mashqalalardı sheshiw: Shańaraq aǵzaları arasında hár qıylı máseleler júzege keliwi tábiyiy jaǵday bolıp tabıladı. Mashqalalardı sheshiwde óz-ara kelisiw hám kompromissǵa barıw, zárúrli rol oynaydı. Shańaraq aǵzaları arasındaǵı mashqalalardı ashıq hám hadal tárzde talqılaw, olardı saplastırıwǵa járdem beredi.

Zamanagóy turmısta shańaraq integraciyası. Zamanagóy turmıstıń operativ ritmi, jumıs jaylarındaǵı stress hám texnologiyalıq ózgerisler shańaraqqa tiyisli baylanıslar hám shańaraq integraciyasına unamsız tásir kórsetiwi múmkin. Shańaraq aǵzaları arasındaǵı baylanıs kóbinese internet, social tarmaqlar hám elektron xat-xabarlar arqalı ámelge asırıladı. Bul, shańaraqtıń haqıyqıy hám shın júrekte baylanısına zıyan jetkiziwi múmkin.

Biraq, zamanagóy texnologiyalardı shańaraqqa tiyisli baylanıslardı bekkemlew ushın da paydalanıw múmkin. Onlayn video qońırawlar, ulıwma shańaraqqa tiyisli platformalar jaratıw, shańaraqqa tiyisli ushırasıwlar hám sayaxatlar arqalı shańaraq aǵzalarınıń baylanısların kúsheytiw múmkin.

Juwmaq. Shańaraq integraciyası - bul shańaraq ishindegi baylanıslardı bekkemlew, bir-birin túsiniw, húrmet qılıw hám qollap-quwatlawdı rawajlandırıw procesi bolıp tabıladı. Shańaraq integraciyası shańaraq aǵzalarınıń jeke hám social rawajlanıwına, perzentler tárbiyasına, jámiyettegi turaqlılıqtı támiyinlewge, sonıń menen birge, shańaraq aǵzalarınıń emotsional hám psixologiyalıq párawanlıǵın

asırıwǵa járdem beredi. Shańaraq integraciyasın támiyinlew ushın nátiyjeli kommunikatsiya, birgelikte waqıt ótkeriw hám óz-ara qollap-quwatlaw sıyaqlı usıllardı qollaw kerek. Shańaraqta salamat hám bekkem baylanıslardı ornatiw tekǵana shańaraq párawanlıǵın, bálki jámiettiń ulıwma turaqlılıǵın támiyinlewge xızmet etedi.

Paydalanılǵan ádebiyatlar dizimi:

1. G‘oziyev E.G‘. Sotsial psixologiya. – Toshkent: Noshir, 2012. – 316 b. 4. b.
2. Karimova V.M. Oila psixologiyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2008. – 170 b.
3. Shoumarov G‘.B. Oila psixologiyasi. – Toshkent: Sharq, 2008. – 296 b.